

УДК 37.034:168.2:378.14

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2022.4.6>

М. В. ПОДОЛЯК

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та іноземних мов імені Якіма Яреми, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, м. Львів, Україна
Електронна пошта: misha.podol@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-1482-488X>

АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ ІНШОМОВНА ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ВІТЧИЗНЯНОМУ ТА ЗАРУБІЖНОМУ НАУКОВОМУ ПРОСТОРИ

У статті розглянуто проблематику поняття іншомовна професійна комунікативна компетентність. Дано визначення таких понять, як: компетентність, комунікативна компетентність та іншомовна комунікативна компетентність. Визначено, що концепція компетентнісного підходу була започаткована у середині 1960х років у Сполучених Штатах Америки на програмах підготовки вчителів. На основі наукових досліджень українських та іноземних науковців сформульовано визначення поняття іншомовна професійна комунікативна компетентність, яке пояснюємо як сукупність знань, умінь, навичок та досвіду, які були сформовані в процесі навчання особистості іншомовних та спеціальних (предметних) компонентів, призначених для вузькопрофесійної, міжособистої, міжкультурної комунікації. Визначено компоненти комунікативної компетентності. Продемонстровано, що результатом формування професійної іншомовної комунікативної компетентності є здатність фахівця та професіонала вміло, ефективно та доцільно використовувати знання іноземної мови у процесі комунікації у відповідній сфері. Визначено, що іншомовна професійна комунікативна компетентність складається з таких взаємопов'язаних компонентів: лінгвістично-професійного, який охоплює усі засоби та елементи мови та мовлення, які особистість має знати для здійснення комунікації, тобто це мова, яку фахівець використовуватиме в майбутньому професійному спілкуванні; соціокультурного, який передбачає вміння фахівця правильно, доречно та вміло використовувати мову у відповідному суспільстві або країні. Він сприяє кращому розумінню та висловленню своїх думок фахівцем; прагматичний – принципи формування, організації та структурування повідомлень. Передбачає вміння логічно та правильно висловлюватися, щоб співрозмовник міг повністю зрозуміти повідомлення, заповдане мовцем. Визначено, що іншомовна професійна комунікативна компетентність формується на основі здобутих знань зі спеціальності, оскільки неможливо вивчити професійні терміни, доцільність та правильність їхнього використання, не знаючи їхнього значення.

Ключові слова: компетентність, іншомовна комунікативна компетентність, компоненти іншомовної професійної комунікативної компетентності.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Основним завданням вищої освіти в Україні є професійна підготовка фахівців у різноманітних сферах життєдіяльності людства та суспільства. Така підготовка відбувається з урахуванням компетентнісного підходу, який, на сьогоднішній день, є найбільш актуальним та таким, що найдинамічніше розвивається. Компетентності, які сформовані під час навчання у закладах вищої освіти, допомагають студентам отримати необхідні знання, навички, цінності та практичний досвід, який їм буде необхідний у майбутній професійній діяльності. Беззаперечно, однією з основних компетентностей, які підвищують конкурентоспроможність майбутніх фахівців, є володіння

іноземною мовою. Особливо це стосується професійних термінів та здатності їх правильного та вмілого використання у професійній діяльності. Тому особливої уваги заслуговує пояснення та аналіз структури поняття іншомовна професійна комунікативна компетентність.

Мета статті – комплексно дослідити, дати визначення, провести аналіз поняття іншомовна професійна комунікативна компетентність та окреслити її структуру.

Аналіз досліджень та публікацій демонструє, що тлумаченням терміна «Компетентність» займалися багато світових учених, зокрема Дж. Равен, Д. Райхен, Л. Салганік, Г. Дж. Карсон, Р. Кеган, Дж. Консант, Ж. Делор, Дж. Куллахан, У. Мозер та інші. Серед укра-

їнських науковців варто відзначити І. Зимню, І. Зязюна, Н. Бібік, С. Бондар, О. Пометун, Г. Селевка та інших.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Компетентності є основною складовою у фаховій підготовці спеціалістів у ЗВО. Саме тому, на нашу думку, важливо подати визначення терміна «компетентність». Відповідно до брошури Тьюнінг Академії, яка покликана гармонізувати освітні структури в Європі, зробити їх порівнянними, сумісними та прозорими, термін компетентність пояснюється як динамічне поєднання когнітивних та метакогнітивних вмінь і навичок, знань та розуміння, міжособистісних, розумових та практичних умінь та навичок і етичних цінностей. Метою усіх навчальних програм є розвиток цих компетентностей. Вони розвиваються в усіх навчальних дисциплінах і оцінюються на різних етапах програми. Відповідно, компетентності поділяються на ті, які належать до предметної царини (стосуються лише конкретної сфери діяльності) та загальні (спільні, міждисциплінарні). Розвиток компетентності відбувається комплексно та циклічно впродовж всієї програми [Вступне слово до Проекту Тьюнінг].

За визначенням Національного освітнього глосарію компетентність – це динамічна комбінація знань, розуміння, умінь, цінностей та інших особистих якостей, що описують результати навчання за освітньою або навчальною програмою. Компетентності покладені в основу кваліфікації випускника [Національний освітній глосарій]. Великий тлумачний словник української мови визначає поняття «компетентність» так: «Властивість за значенням компетентний (проінформований, обізнаний, авторитетний [Великий тлумачний словник : 560]. Словник української мови подає таке визначення: «1) Такий, що має достатні знання в якій-небудь галузі» [Словник української мови : 250]. У Словнику іншомовних слів знаходимо таке пояснення: «Компетентність (від лат. *competens* (*competentis*) – належний, відповідний), за матеріалами словника іншомовних слів, означає поінформованість, обізнаність, авторитетність» [Словник іншомовних слів : 282].

Визначення терміна «компетентність» знаходимо і в Українській малій енциклопедії,

яку 1960 року в Аргентині уклав професор С. Онацький. Науковець зазначає, що «компетентність – це належне знання даної речі, що дає право видавати про неї той чи інший осуд, братися за виконання того чи іншого проєкту» [Онацький].

Подібне визначення знаходимо й у С. Сисоєвої, яка стверджує, що компетентність – це інтегрована особистісна якість людини, яка формується під час її навчання та остаточно розвивається й оформлюється у процесі практичної діяльності та забезпечує компетентний підхід до вирішення професійних завдань. Тобто компетентність є результатом навчання особистості [Сисоєва].

Зокрема, С. Лейко трактує компетентність як якість особистості, її певне надбання, що ґрунтується на знаннях, досвіді, моральних засадах і проявляється в критичний момент за рахунок вміння знаходити зв'язок між ситуацією та знаннями, у прийнятті адекватних рішень нагальної проблеми [Лейко].

Відмінність у визначенні понять «компетентність» та «компетенція» розглядає М. Галицька, подаючи основні характеристики кожного терміна. Компетентність дослідниця трактує як поняття, що характеризує та визначає рівень професіоналізму особистості, яка володіє знаннями, вміннями та навичками, що дозволяють їй демонструвати професійно грамотне мислення, оцінку, думку [Галицька : 42].

Натомість І. Кухта стверджує, що компетентність завжди розглядається у контексті професійної діяльності особистості та формується у процесі засвоєння людиною відповідної для неї діяльності [Кухта : 27–28].

Підсумовуючи вищезазначене, сформулюємо власне пояснення терміна «компетентність». Отже, компетентність – це здатність особистості здійснювати певну професійну діяльність, взаємодіяти та комунікувати у суспільстві, яка ґрунтується на, здобутих раніше під час навчання, досвіді, знаннях, вміннях, навичках та цінностях.

Однією з основних компетентностей, закріплених у державному стандарті базової середньої освіти, є мовна компетентність, яка виражена у здатності спілкуватися рідною та іноземною мовами та вільним володінням державної мови. Відповідно до цього стандарту

особа повинна вміти комунікувати в усній та письмовій формах, використовуючи здобуті знання функцій мови, лексики, граматики, особливостей стилів та жанрів. Окрім цього, мовна компетентність передбачає відповідально використовувати мовні засоби для самовираження, отримання інформації та її критичне опрацювання, міжкультурної комунікації [Державний стандарт]. Звідси випливає, що мовна компетентність є однією з найважливіших у житті людини, оскільки вона забезпечує повноцінне функціонування особистості в суспільстві, допомагає отримати знання та вміння, які є ключовими в інших компетентностях.

Термін «Комунікативна компетентність» за провадив Д. Хаймс у середині 1960-х років у США [Canale : 3]. Мовну компетентність він розуміє як пов'язану з мисленнєвим знанням мовної структури, які зазвичай не є усвідомленими або доступними для спонтанної розмови, але обов'язково несуть смислове навантаження того, що мовець хоче сказати [Hymes : 54–55].

Зокрема, С. Савіньйон наголошує, що комунікативна компетентність – це не лише знання лінгвістичних кодів, а й також розуміння культурного контексту цільової мови, роль мовця та слухачів у певних контекстах. Комунікативну компетентність авторка розуміє як спосіб описати те, що носій мови знає, що дозволяє йому ефективно взаємодіяти з іншими носіями мови [Savignon : 3].

Подібну думку спостерігаємо і в С. Е. Салех, який наголошує важливість комунікації з носіями мови та вивчення культурних особливостей цільової мови при формуванні комунікативної компетентності у студентів. Комунікативну компетентність учений пояснює як здатність мовця належно використовувати мову у різноманітних лінгвістичних, соціолінгвістичних та контекстуальних умовах. Цей процес передбачає досконале та вміле використання цільової мови [Embark].

На думку В. Ларсарі зазначає, що процес вивчення іноземної мови повинен охоплювати і культурну та соціальну складову. Дослідник стверджує, що мова – це не лише засіб для спілкування, вона також представляє соціальну та культурну основу. Ідеальна комунікація з носіями мови передбачає також і включення культурної складової в неї [Larsari : 162].

Д. Вороніна пояснює іноземну комунікативну компетентність як комплекс знань, умінь, навичок та особистісних якостей, рівень сформованості яких допомагає майбутньому спеціалісту ефективно здійснювати іноземну, а отже міжмовну, міжкультурну і міжособистісну комунікацію [Вороніна]. Г. Іванчук трактує іноземну комунікативну компетентність як комплекс знань та умінь, а також досвід їх використання для ефективного використання іноземної мови для здійснення професійної діяльності та комунікації [Іванчук : 272].

Актуальність здатності до міжособистісної комунікації як складової комунікативної компетентності акцентує І. Ставицька. Дослідниця наголошує, що формування іноземної компетентності у студентів передбачає не лише здатність практично застосовувати іноземну мову в різних ситуаціях, а й до міжкультурного спілкування. Це своєю чергою формує у студентів своє бачення культурного аспекту країни, мову якої вивчають студенти [Ставицька : 284].

У Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти комунікативну компетентність поділяють на три складові компоненти: лінгвістичні, соціолінгвістичні та прагматичні.

Лінгвістична компетентність передбачає формування у студента усіх навичок та умінь, які дають змогу майбутнім фахівцям повноцінно та ефективно використовувати кожний функціональний елемент мови [Загальноєвропейські Рекомендації : 173]. Саме ґрунтуючись на лінгвістичній компетенції було розроблено рівні володіння мовами або, відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, загальний лексичний діапазон (шкала від рівня А1 до С2).

Соціолінгвістична компетентність передбачає правильне, вміле та доречне використання мови у відповідному соціумі або країні [Загальноєвропейські Рекомендації : 186].

Прагматична компетентність формує знання студентами принципів, за якими повідомлення організовуються, структуруються та укладаються, використовуються для здійснення комунікативних функцій та узгодження з інтерактивними та трансактивними схемами [Загальноєвропейські Рекомендації : 192-201].

Компонентами іноземної комунікативної компетентності, за М. Галицькою, є:

мовний та мовленнєвий компоненти, соціокультурний та інтеркультурний компоненти [Галицька : 44-45]. Натомість В. Чорнобай розрізняє такі компоненти іншомовної комунікативної компетентності: знання, навички, уміння, здатність та готовність студентів здійснювати іншомовну комунікацію з носіями мови, професійно важливі якості та досвід [Чорнобай : 95-96]. К. Павелків виокремлює такі компоненти іншомовної комунікативної компетентності: мотиваційно-аксіологічний, когнітивний, діяльнісно-поведінковий та рефлексивний [Павелків : 195, 197]. І. Бойчевська зазначає, що іншомовна комунікативна компетентність є інтегральною складовою професійної діяльності особистості та складається з лінгвістичної, дискурсивної, соціокультурної, прагматичної та лінгвопрофесійної компетентностей [Бойчевська]. М. Кельце-Мурція розрізняє такі компоненти комунікативної компетентності: лінгвістична, стратегічна, соціолінгвістична, діяльнісна та дискурсна [Celce-Murcia : 43].

Отже, підсумовуючи, зазначимо, що іншомовна комунікативна компетентність – це комплекс умінь, навичок та знань, які були сформовані в результаті цілеспрямованого навчання та підготовки особистості з метою міжособистісної, міжкультурної та міжнародної комунікації. Іншомовна комунікативна компетентність передбачає знання іноземної мови з метою міжкультурної та міжнародної комунікації. Проте варто також додати і професійну мовну компетентність, оскільки вона передбачає наявність спеціальних знань та умінь при мовленнєвій діяльності.

Подібну думку спостерігаємо в дослідженні О. Гриджук, яка зазначає, що основою розвитку мовно-комунікативної компетентності будь-якого фахівця є певна сукупність вже набутих предметних або спеціальних мовних, мовленнєвих та комунікативних знань, сформованих умінь та навичок, які майбутній фахівець використовуватиме у професійній комунікації [Гриджук : 84].

Комунікативна компетентність є однією зі складових професійної діяльності особистості. Проте у професійній сфері діяльності комунікація відбувається дещо іншим способом з використанням інших мовних засобів,

аніж у буденному житті. Передусім це проявляється частим використанням професійних термінів, фахової лексики, граматичних категорій тощо незалежно від мови, якою він спілкується в професійній діяльності. Саме тому, на нашу думку, доцільно виокремлювати комунікативну або іншомовну комунікативну компетентність (залежно від мови спілкування) від професійної комунікативної компетентності та іншомовної професійної комунікативної компетентності.

Комунікація в професійному середовищі вимагає від його учасників знання термінів, професійної лексики та специфікації робочого процесу. Тому погоджуємося з твердженням І. Ковальчук, яка розуміє професійно-комунікативну компетентність як складне інтегральне утворення, що є сукупністю професійно-комунікативних знань, умінь, навичок та професійних якостей, що забезпечує успішне спілкування у професійній сфері [Ковальчук : 72].

Тісно пов'язує іншомовну комунікативну компетентність з професійною компетентністю Н. Костенко, стверджуючи, що перша є складовою структури професійної компетентності. Дослідниця зазначає, що: «Професійна компетентність включає в себе не тільки уявлення про кваліфікацію (професійні навички як досвід діяльності, вміння й знання), але й як засвоєння соціально-комунікативних та індивідуальних здібностей, які забезпечують самостійність професійної діяльності» [Костенко : 87]. З. Соломко стверджує, що результатом формування професійної іншомовної комунікативної компетентності у студентів виступатимуть знання, навички та вміння, необхідні для ефективної роботи майбутніх спеціалістів, які формуються шляхом інтенсивного тренування й практики в спілкуванні. Базові фахові знання, понятійний апарат формуються насамперед на заняттях із фахових дисциплін, а також розвиваються в спільній навчальній діяльності студента та викладача на заняттях з іноземної мови з використанням навчальних матеріалів [Соломко : 139].

Подібне знаходимо і в дослідженні О. Волошиної, в якому дослідниця зазначає, що набуття іншомовної професійно-спрямованої компетентності допоможе майбутньому фахівцеві виконувати різні види робіт з оригінальною

літературою зі спеціальності, мати навички діалогічного мовлення, вміти перекладати професійні тексти та документацію, вести ділове спілкування та листування іноземною мовою [Волошина : 209].

Зокрема, Д. Миронець та А. Мирзова пов'язують формування професійної іншомовної комунікативної компетентності з розвитком у майбутнього фахівця професійного фахового мовлення на основі здобутих знань з професійної галузі. Важливим чинником цього процесу є якісний та детальний підбір навчального матеріалу [Миронець : 74]

Варто додати, що професійна іншомовна комунікативна компетентність, на нашу думку, це взаємопов'язана комбінація іншомовної комунікативної компетентності з предметною або фаховою. Така комбінація і передбачає формування професійної іншомовної комунікативної компетентності, який відбувається під час вивчення предметів «іноземна мова за професійним спрямуванням». Така компетентність формується на основі здобутих знань зі спеціальності (наприклад, ветеринарна медицина – знання з анатомії, фізіології, епізоотології, фармакології тощо), оскільки неможливо вивчити професійні терміни, доцільність та правильність їхнього використання, не знаючи їхнього значення.

На переконання Т. Чернюк, іншомовна комунікативна компетентність є лише інструментом, за допомогою якого професійна компетентність фахівця дає змогу виконувати фахові завдання [Чернюк : 362]. Одним із основних принципів формування професійної іншомовної комунікативної компетентності Ю. Задунайська вбачає у спрямованості процесу навчання іноземної мови, який реалізується шляхом використання сукупності методів і форм навчання [Задунайська].

Зокрема, Н. Перевознюк розглядає професійно орієнтовану іншомовну комунікативну компетентність як інтегровану характеристику особистості, яка складається зі взаємопов'язаних комунікативних компетенцій та допомагає фахівцю повноцінно здійснювати міжособистісну та міжкультурну ділову комунікацію іноземною мовою з метою виконання професійної діяльності. Компонентами цієї компетентності, відповідно до суджень дослідника, є лінгвістична, професійно-предметна,

ділова-соціокультурна та інтеракційна [Перевознюк : 198].

Висновки. Отже, важливість професійної іншомовної комунікативної компетентності для сучасного фахівця в Україні важко переоцінити. Передусім вона сприяє обміну важливою інформацією стосовно сфери, в якій працює фахівець, полегшує модернізацію країни та персональний розвиток особистості. Варто зазначити, що більшість передових технологій у сучасному світі є розробками міжнаціональних команд науковців та професіоналів, які використовують сформовану професійну іншомовну комунікативну компетентність у робочих цілях. Поняття «професійна іншомовна комунікативна компетентність» розумітимемо як сукупність знань, умінь, навичок та досвіду, які були сформовані в процесі навчання особистості іншомовних та спеціальних (предметних) компонентів, призначених для вузькопрофесійної, міжособисті, міжкультурної комунікації. Результатом ефективного формування професійної іншомовної комунікативної компетентності є здатність фахівця та професіонала вміло, ефективно та доцільно використовувати знання іноземної мови у процесі комунікації у відповідній сфері. Вона складається з таких взаємопов'язаних компонентів:

Лінгвістично-професійний – охоплює усі засоби та елементи мови та мовлення, які особистість має знати для здійснення комунікації. Важливим елементом тут є знання професійної термінології, спеціалізованої лексики та граматичних категорій. Цей компонент є поєднанням спеціальних або предметних компетенцій з лінгвістичними. Тобто це те, що фахівець використовуватиме в майбутньому професійному спілкуванні;

Соціокультурний – вміння фахівця правильно, доречно та вміло використовувати мову у відповідному суспільстві або країні. Ця складова охоплює знання про традиції, культуру, діалекти, вірування, народну мудрість, особливості життя суспільства, мову якої вивчає фахівець. Соціокультурний компонент іншомовної професійної комунікативної функції сприяє кращому розумінню та висловленню своїх думок фахівцем;

Прагматичний – це принципи формування, організації та структурування повідомлень.

Він передбачає вміння логічно та правильно повністю зрозуміти повідомлення, заповнене висловлюватися, щоб співрозмовник міг мовцем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойчевська І. Б. (2018) Особливості формування іншомовної компетентності студентів під час вивчення другої іноземної мови у вищому навчальному закладі. *Сучасна іншомовна освіта України та зарубіжжя: стан, виклики і перспективи: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (24–25 жовтня 2018 року, м. Глухів)*. Глухів. С. 28–31.
2. Бусел В. Т. (2005) Великий тлумачний словник сучасної української. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун». 2005. 1728 с.
3. Волошина О. В. (2017) Іншомовна комунікативна компетентність студентів-аграріїв у незалежній Україні. *Сільське господарство та лісівництво. Серія «Психолого-педагогічні проблеми аграрної освіти»*. № 6. Т. 2. С. 204–212.
4. Вороніна Д. А. (2017) Зміст та структура іншомовної комунікативної компетентності сучасних фахівців. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. № 8. С. 17–20.
5. Вступне слово до Проекту Тьюнінг – гармонізація освітніх структур у Європі. Внесок університетів у Болонський процес (2020) Tuning Project. European Commission. 108 с. URL: https://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf
6. Галицька М. М. (2015) Складові комунікативної компетентності студентів вищих навчальних закладів. *Освітологічний дискурс*. № 2(10). С. 39–48.
7. Гридчук О. Є. (2018) Теоретико-методичні засади формування мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців лісотехнічних спеціальностей : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02. Херсон. 517 с.
8. Державний стандарт базової середньої освіти (у редакції від 30 вересня 2020 р. № 898) (2020). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
9. Задунайська Ю. В. (2018) Формування професійної іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи. *Соціально-гуманітарний вісник*. Вип. 23. С. 30–34.
10. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (2003) *Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва*. Київ : Ленвіт. 273 с. URL: http://www.khotiv-nvk.edukit.kiev.ua/Files/downloads/zagalnoyevrop_rekom.pdf
11. Іванчук Г. (2016) Іншомовна комунікативна компетентність як складова професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. № 4 (58). С. 267–274.
12. Ковальчук І. С. (2018) Формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін у вищих військових навчальних закладах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Житомир. 142 с.
13. Костенко Н. І. (2012) Особливості формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів ВНЗ нефілологічних спеціальностей. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. № 5. С. 86–89.
14. Куликовський С. (2014) Генеза поняття «компетентність» у європейській та українській педагогічній науці. *Людинознавчі студії. Збірник наукових праць ДДПУ ім. Івана Франка. Серія: Педагогіка*. № 29. Ч.1. С. 92–103.
15. Кухта І. В. (2010) Іншомовна компетентність у контексті формування комунікативної культури студентів у процесі вивчення іноземної мови. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. №4. С. 27–32.
16. Лейко С. В. (2013) Поняття «компетенція» та «компетентність»: теоретичний аналіз. *Педагогічний процес: теорія і практика*. Вип. 4. С. 128–135.
17. Миронець Д. К. (2018) Зміст формування іншомовної комунікативної компетентності особистості в сучасних умовах. *Імідж сучасного педагога*. 2018. № 6. С. 73–76.
18. Бабин І. І., Болюбаш Я. Я., Гармаш А. А. й ін.; за ред. Табачника Д. В. і Кременя В. Г. (2011) Національний освітній глосарій: вища освіта: Київ : ТОВ «Видавничий дім Плетяди». 100 с.
19. Онацький Є. (1960) Українська мала енциклопедія. Книжка VI. Літери: Ком-Лі. Буенос-Айрес : Адміністрація УАПЦ в Аргентині, 1960. 130 с.
20. Павелків К. (2019) Іншомовна комунікативна компетентність майбутніх фахівців соціальної сфери: структура та зміст. *Іноватика у вихованні*. № 9. С. 193–202.
21. Перевознюк Н. М. (2013) Структура іншомовної професійно-ділової комунікативної компетентності майбутніх економістів. *Наука і освіта*. № 1–2. С. 197–201.

22. Сисоєва С. О. (2015) Новий закон України «Про вищу освіту»: дискусійні аспекти наукового тезаурусу. *Освітлогічний дискурс*. № 3. С. 261–269.
23. Морозов С. М., Шкарапута Л. М. (2000) Словник іншомовних слів. Київ : Наукова думка. 680 с.
24. Білодід І. К. та ін. (1970-1980) Словник української мови : в 11 т. Київ : Наукова думка. Т. 4: І–М. ред. А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, П. П. Доценко (1973) Київ : Наукова думка. 840 с.
25. Соломко З. К. (2018) Рецептивна лексична компетентність у складі фахової іншомовної комунікативної компетентності. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Сер. 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Вип. 60. Т. 2. С. 137–141.
26. Ставицька І. В. (2013) Іншомовна компетентність: місце дефініції у термінологічному полі сучасних наукових суджень. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. № 4. С. 280–286.
27. Чернюк Т. (2017) Сутність і структура іншомовної комунікативної компетентності фахівця з фізичної культури і спорту. *Витоки педагогічної майстерності*. Вип. 19. С. 358–363.
28. Чернобай В. Г. (2021) Іншомовна комунікативна компетентність для сучасного майбутнього фахівця. *Сучасні досягнення вітчизняних вчених у галузі педагогічних та психологічних наук : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 5-6 берез. 2021 р.)*. Київ : ГО «Київська наук. організація педагогіки та психології». С. 95–97.
29. Asar A. (2005) The «Communicative Competence» controversy. *Asian EFL Journal*. URL: https://www.researchgate.net/publication/334319185_The_Communicative_Competence_Controversy.
30. Canale M. (1983) From Communicative Competence to Communicative Language Pedagogy. *Language and Communication*. London : Longman. P. 2–14. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=iWDXAwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA2&dq=foreign+language+communicative+competence&ots=f1-Gc73cML&sig=CVZu9fLd4KDh5Z1E5kPC17nBrJ8&redir_esc=y#v=onepage&q=foreign%20language%20communicative%20competence&f=false
31. Celce-Murcia M. (2008) Rethinking the Role of Communicative Competence in Language Teaching. *Intercultural Language Use and Language Learning*. P. 41–57. URL: https://doi.org/10.1007/978-1-4020-5639-0_3
32. Embarck S. (2013) Understanding Communicative Competence. *University Bulletin*. No 15. Vol. 3. P. 101–110. URL: https://www.academia.edu/9476445/Understanding_Communicative_Competence
33. Hymes D. (1972) On Communicative competence. *Sociolinguistics*. P. 269–293. URL: <https://search.iczhiku.com/paper/4xqQYCYZ70pBcLxU.pdf>
34. Larsari V. N. (2011) Learners' communicative competence in English as a foreign language (EFL). *Journal of English and literature*. Vol. 2(7). P. 161–165.
35. Savignon S. J. (1976) Communicative competence: Theory and classroom practice. *Conference on the teaching of foreign languages*. Detroit. April 23. 23 p.

REFERENCES

1. Boichevska I. B. (2018) Osoblyvosti formuvannya inshomovnoi kompetentnosti studentiv pid chas vyvchenia druhoi inozemnoi movy u vyshchomu navchalnomu zakladi. *Suchasna inshomovna osvita Ukrainy ta zarubizhzhia: stan, vyklyky i perspektyvy: materialy I Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu (24–25 zhovtnia 2018 roku, m. Hlukhiv)*. Hlukhiv. S. 28–31.
2. Busel V. T. (2005) Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi. Kyiv; Irpin: VTF «Perun». 2005. 1728 s.
3. Voloshyna O. V. (2017) Inshomovna komunikatyvna kompetentnist studentiv-ahraryiv u nezalezhnii Ukraini. *Silske gospodarstvo ta lisivnytstvo. Seriiia «Psykhologo-pedahohichni problemy ahrarnoi osvity»*. № 6. Т. 2. S. 204–212.
4. Voronina D. A. (2017) Zmist ta struktura inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti suchasnykh fakhivtsiv. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*. № 8. S. 17–20.
5. Vstupne slovo do Proektu Tiuninh – harmonizatsiia osvityvni struktur u Yevropi. Vnesok universytetiv u Bolonskyi protses (2020) Tuning Project. European Commission. 108 s. URL: https://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf
6. Halytska M. M. (2015) Skladovi komunikatyvnoi kompetentnosti studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv. *Osvitolohichni dyskurs*. № 2(10). S. 39–48.
7. Hrydzhuk O. Ye. (2018) Teoretyko-metodychni zasady formuvannya movnokomunikatyvnoi kompetentnosti maibutnykh fakhivtsiv lisotekhnichnykh spetsialnostei : dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.02. Kherson. 517 s.
8. Derzhavnyi standart bazovoi serednoi osvity (u redaktsii vid 30 veresnia 2020 r. № 898) (2020). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>

9. Zadunaiska Yu. V. (2018) Formuvannia profesiinoi inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly. *Sotsialno-humanitarnyi visnyk*. Vyp. 23. S. 30–34.
10. Zahalnoievropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia (2003) Naukovyi redaktor ukrainskoho vydannia doktor ped. nauk, prof. S. Yu. Nikolaieva. Kyiv: Lenvit. 273 s. URL: http://www.khotiv-nvk.edukit.kiev.ua/Files/downloads/zagalnoyevrop_rekom.pdf
11. Ivanchuk H. (2016) Inshomovna komunikatyvna kompetentnist yak skladova profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia inozemnoi movy. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*. № 4 (58). S. 267–274.
12. Kovalchuk I. S. (2018) Formuvannia profesiino-komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv u protsesi vyvchennia humanitarnykh dystsyplin u vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladakh : dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04. Zhytomyr. 142 s.
13. Kostenko N. I. (2012) Osoblyvosti formuvannia inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti u studentiv VNZ nefilolohichnykh spetsialnostei. *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu "Ukraina"*. № 5. S. 86–89.
14. Kulykovskiy S. (2014) Heneza poniattia «kompetentnist» u yevropeiskii ta ukrainskii pedahohichnii nauks. Liu-dynoznavchi studii. *Zbirnyk naukovykh prats DDPU im. Ivana Franka. Serii: Pedahohika*. № 29. Ch.1. S. 92–103.
15. Kukhta I. V. (2010) Inshomovna kompetentnist u konteksti formuvannia komunikatyvnoi kultury studentiv u protsesi vyvchennia inozemnoi movy. *Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu*. № 4. S. 27–32
16. Leiko S. V. (2013) Poniattia «kompetentsiia» ta «kompetentnist»: teoretychnyi analiz. *Pedahohichni protses: teoriia i praktyka*. Vyp. 4. S. 128–135.
17. Myronets D. K. (2018) Zmist formuvannia inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti osobystosti v suchasnykh umovakh. *Imidzh suchasnoho pedahoha*. 2018. № 6. S. 73–76.
18. Babyn I. I., Boliubash Ya. Ya., Harmash A. A. y in.; za red. Tabachnyka D. V. i Kremenia V. H. (2011) Natsionalnyi osvittii hlosarii: vyshcha osvita: Kyiv: TOV «Vydavnychi dim Pleiady». 100 s.
19. Onatskyi Ye. (1960) Ukrainska mala entsyklopediia. Knyzhka VI. Litery: Kom-L. Buenos-Aires: Administratura UAPTs v Argentini, 1960. 130 s.
20. Pavelkiv K. (2019) Inshomovna komunikatyvna kompetentnist maibutnikh fakhivtsiv sotsialnoi sfery: struktura ta zmist. *Innovatyka u vykhovanni*. № 9. S. 193–202.
21. Perevozniuk N. M. (2013) Struktura inshomovnoi profesiino-dilovoї komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh ekonomistiv. *Nauka i osvita*. № 1–2. S. 197–201.
22. Sysoieva S. O. (2015) Novyi zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu»: dyskusiini aspekty naukovoho tezaurusu. *Osvitolohichni dyskurs*. № 3. S. 261–269.
23. Morozov S. M., Shkaraputa L. M. (2000) Slovyk inshomovnykh sliv. Kyiv : Naukova dumka. 680 s.
24. Bilodid I. K. ta in. (1970–1980) Slovyk ukrainskoї movy : v 11 t. Kyiv : Naukova dumka. T. 4: I–M. red. A. A. Buriachok, H. M. Hnatiuk, P. P. Dotsenko (1973) Kyiv : Naukova dumka. 840 s.
25. Solomko Z. K. (2018) Retseptivna leksychna kompetentnist u skladi fakhovoї inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti. *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova. Ser. 5: Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*. Vyp. 60. T. 2. S. 137–141.
26. Stavyska I. V. (2013) Inshomovna kompetentnist: mistse definitsii u terminolohichnomu poli suchasnykh naukovykh sudzhen. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*. № 4. S. 280–286.
27. Cherniuk T. (2017) Sutnist i struktura inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti fakhivtsia z fizychnoi kultury i sportu. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti*. Vyp. 19. S. 358–363.
28. Chornobai V. H. (2021) Inshomovna komunikatyvna kompetentnist dlia suchasnoho maibutnoho fakhivtsia. *Suchasni dosiahnennia vitchyznianykh vchenykh u haluzi pedahohichnykh ta psykhologichnykh nauk: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Kyiv, 5-6 berez. 2021 r.)*. Kyiv: HO «Kyivska nauk. orhanizatsiia pedahohiky ta psykhologii». S. 95–97.
29. Acar A. (2005) The «Communicative Competence» controversy. *Asian EFL Journal*. URL: https://www.researchgate.net/publication/334319185_The_Communicative_Competence_Controversy
30. Canale M. (1983) From Communicative Competence to Communicative Language Pedagogy. *Language and Communication*. London: Longman. P. 2–14. URL : https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=iWDX-AwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA2&dq=foreign+language+communicative+competence&ots=f1-Gc73cML&sig=CVZu-9fLd4KDh5Z1E5kPCI7nBrJ8&redir_esc=y#v=onepage&q=foreign%20language%20communicative%20competence&f=false
31. Celce-Murcia M. (2008) Rethinking the Role of Communicative Competence in Language Teaching. *Intercultural Language Use and Language Learning*. P. 41–57. URL: https://doi.org/10.1007/978-1-4020-5639-0_3
32. Embark S. (2013) Understanding Communicative Competence. *University Bulletin*. No 15. Vol. 3. P. 101–110. URL: https://www.academia.edu/9476445/Understanding_Communicative_Competence
33. Hymes D. (1972) On Communicative competence. *Sociolinguistics*. P. 269–293. URL: <https://search.iczhiku.com/paper/4xqQCYz70pBcLxU.pdf>

34. Larsari V. N. (2011) Learners communicative competence in English as a foreign language (EFL). *Journal of English and literature*. Vol. 2(7). P 161–165.
35. Savignon S. J. (1976) Communicative competence: Theory and classroom practice. *Conference on the teaching of foreign languages*. Detroit. April 23. 23 p.
-

M. V. PODOLIAK

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Ukrainian and Foreign Languages n. a. Iakym Iarema,

Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies of Lviv, Lviv, Ukraine

E-mail: misha.podol@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1482-488X>

**ANALYSIS OF THE CONCEPT OF FOREIGN LANGUAGE PROFESSIONAL
COMMUNICATIVE COMPETENCE IN DOMESTIC
AND FOREIGN SCIENTIFIC AREAS**

The article deals with the problem of the concept of foreign language professional, communicative competence. The definitions of such concepts as competence, communicative competence, and foreign language communicative competence are given. It is determined that the concept of the competency approach was initiated in the mid-1960s in the United States of America in teacher training programs. Based on scientific research by Ukrainian and foreign scientists, the concept of foreign language professional communicative competence is defined, which is explained as a set of knowledge, abilities, skills, and experience that were formed in the process of training a person in foreign languages and special (subject) components intended for narrowly professional, interpersonal, intercultural communication. The components of communicative competence are defined. It has been demonstrated that the result of the formation of professional foreign language communicative competence is the ability of a specialist and professional to skillfully, effectively, and appropriately use knowledge of a foreign language in the process of communication in the relevant field. It was determined that foreign language professional, communicative competence consists of the following interrelated components: linguistic and professional, which includes all the means and elements of language and speech that a person must know to communicate. This is the language that the specialist will use in future professional communication; socio-cultural involves the specialist's ability to use the language correctly, appropriately, and skillfully in the relevant society or country. It contributes to a better understanding and expression of one's thoughts by a specialist; pragmatic — principles of formation, organization, and structuring of messages. Presupposes the ability to speak logically and correctly so that the interlocutor can fully understand the message encoded by the speaker. It was determined that for foreign language professionals, communicative competence is formed based on the acquired knowledge in the specialty since it is impossible to learn professional terms and the expediency and correctness of their use without knowing their meaning.

Key words: competence, foreign language communicative competence, components of foreign language professional communicative competence.